

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом Міністерства фінансів України 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

УДК 341.23

Сакун О. С., д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Ключові слова: фінансово-господарський контроль; об'єкт фінансово-господарського контролю; предмет фінансово-господарського контролю; метод фінансово-господарського контролю; форма фінансово-господарського контролю.

Важливість контролю для ефективності ведення господарської діяльності важко переоцінити. Контрольні процедури є невід'ємною умовою прийняття управлінських рішень за всіма напрямками господарської і фінансової діяльності підприємства. При цьому контроль повинен відповідати таким умовам, як оперативність, методичність, наукова обґрунтованість та дієвість. Для результативної організації фінансово-господарського контролю необхідним є визначення теоретичної сутності цього поняття.

Теорії основ фінансово-господарського контролю присвятили чимало праць вітчизняні вчені, зокрема Белобжецький І. А., Борисенко Л. М., Виговська Н. Г., Дікань Л. В., Дячек С. М., Живко З. Б., Живко М. О., Завитій О. П., Зубенко Т. М., Мех Я. В., Монаєнко А. О., Мухатаєва А. О., Саченко С. І., Синюгіна Н. В., І., Фурса В. А. Цими авторами було приділено багато уваги питанням функцій, методів та форм фінансово-господарського контролю. Разом з тим, на сьогодні немає єдиної думки щодо визначення предмету, суб'єктів та об'єктів фінансово-господарського контролю.

Для визначення теоретичної сутності фінансово-господарського контролю доцільним є аналіз та порівняння існуючих наукових поглядів щодо сутнісної характеристики цієї категорії. Так Дікань Л. В. та Синюгіна Н. В. визначають фінансово-господарський контроль як «контроль за фінансовими операціями та господарськими процесами з метою встановлення їх законності, правильності і доцільності, що має місце в усіх галузях національної економіки і з'являється в різних формах залежно від форми власності підконтрольного об'єкта» [1].

Завитій О. П. пояснює природу фінансово-господарського контролю тим, що господарська діяльність усіх видів господарювання в умовах ринкової економіки узагальнюється з використанням грошового вимірника, тобто фінансового критерію. Тому в системі економічного контролю сформувався фінансово-господарський контроль. Змістом цього контролю, на думку автора, є виробничі відносини і продуктивні сили у сфері господарської діяльності [2].

Найбільш точним, на нашу думку, є визначення Фурси В. А. та Зубенко Т. М., які наголошують, що «фінансово-господарський контроль – це діяльність державних органів та недержавних організацій спрямована на забезпечення законності та економічної ефективності фінансовогосподарських операцій у ході створення, розподілу, використання і збереження фінансових ресурсів, у тому числі і державних, органами влади, суб'єктами господарювання виробничої та невиробничої сфери» [3].

Важливим аспектом для ідентифікації сутнісного наповнення поняття фінансово-господарського контролю є визначення його предмету.

На думку Л. В. Дікань, предмет фінансового контролю являє собою «фінанси суб'єктів економіки що відбивають виробничі відносини в суспільстві, які складаються в процесі виробництва, розподілу і споживання продуктів» в широкому розумінні, та «у вузькому розумінні слова, тобто стосовно державного бюджету – предметом фінансового контролю є кошти державного бюджету» [1].

Визначаючи предмет фінансово-господарського контролю, Гуцаленко Л. В. та Дерій В. А., Кацупатрий М. М. стверджують, що предметом державного фінансового контролю є розпорядча та фінансово-господарська діяльність підконтрольних об'єктів у частині формування, володіння, використання та відчуження коштів та інших активів, що належать або мають належати державі, у тому числі за зобов'язаннями по податках, зборах (обов'язкових платежах) і відрахуваннях до бюджету та позабюджетних фондів [4].

Лушкін В. А., Панікаров В. Д., Ялдин І. В., Ачкасов А. Є. надають трактування предмету фінансово-господарського контролю як комплексу фінансово-господарських процесів і фінансових відносин сфери матеріального виробництва та невиробничої сфери [5].

Не зважаючи на багатоваріантність думок щодо трактування об'єкта та предмета фінансово-господарського контролю, слід зазначити про тісний взаємозв'язок цих категорій. Відповідно до форми власності або особливостей виду діяльності підприємства об'єкти фінансово-господарського контролю можуть розрізнятися. Проте мета фінансово-господарського контролю щодо перевірки законності, цільового використання, доцільності та збереження фінансових ресурсів на підприємстві залишається незмінною для підприємств всіх форм власності. Таким чином, предмет фінансово-господарського контролю є однаковим – це фонди коштів бюджетного походження, грошові кошти, інші оборотні та необоротні активи, зобов'язання суб'єктів господарювання різних форм власності [6]. Об'єкти фінансово-господарського контролю диференціюються залежно від підконтрольного підприємства, а саме форми власності, видів його діяльності, а також завдань контролю. Ряд науковців до об'єктів фінансово-господарського контролю також відносить різноманітні фінансові та господарські операції, які відбуваються на підприємстві. Отже, об'єктами фінансово-господарського контролю на підконтрольних суб'єктах всіх форм власності можуть бути як окремі види фінансових ресурсів держави, так і окремі групи активів суб'єктів господарювання та джерел їх формування, а також операції господарської та фінансової діяльності щодо їх формування, використання та збереження.

Таким чином, різноманітність наукових підходів до визначення фінансово-господарського контролю, його предмету, об'єкта, форм та методів свідчить про складність цього поняття, та необхідність подальших досліджень в цьому напрямку.

Список використаних джерел: 1. Дікань Л. В., Синюгіна Н. В. Фінансово-господарський контроль: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. 336 с. 2. Завитій О. П. Фінансово-господарський контроль. Опорний конспект лекцій для студентів V курсу денної і заочної форми навчання спеціальності „Облік і аудит”. Тернопіль: ПП „Шпак”, 2018. 96 с. 3. Фурса В. А., Зубенко Т. М. Теоретичні аспекти фінансово-господарського контролю. *Бізнес Інформ.* 2012. № 1. С. 182-186. 4. Гуцаленко Л. В. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. (для студентів вищих навчальних закладів). Київ: Центр учбової літератури, 2009. 424 с. 5. Лушкін В. А., Панікаров В. Д., Ялдин І. В., Ачкасов А. Є. Контроль і ревізія підприємств: навч. посіб. Житомир, 2000. 368 с. 6. Сакур О. С. Фінансово-господарський контроль: сутнісні аспекти. *Причорноморські економічні студії.* 2021. Вип. 69. С. 68-70. URL: <https://doi.org/10.32843/bses.69-11>.

УДК 657

Гливенко В. В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Сенченко С. В., здобувач вищої освіти, гр. МОА-221

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПРАЦІ ОБЛІКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ

Ключові слова: раціоналізація, атестація, паспортизація, ефективність, режим праці й відпочинку.

Професія бухгалтера за сучасних нелегких умов функціонування підприємництва, які пов'язані з нестабільністю економіки, все більш жорсткою конкуренцією, активізацією впровадження різноманітних інноваційних технологій, воєнним станом у країні та іншими факторами, стає все більш напруженою і вимагає швидкого реагування на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища. Це, в свою чергу, вимагає від керівників поставити раціоналізацію праці облікових працівників одним із пріоритетних завдань поряд з іншими заходами підвищення ефективності діяльності підприємства.